

ІПОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДІТЕЙ ІЗ ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

Ірина Кулик

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів, Україна*

Актуальність. Статистичні дані свідчать про те, що серед інвалідів особливо багато осіб із порушеннями опорно-рухового апарату, зокрема з дитячим церебральним паралічем (ДЦП). За останні роки патологія ДЦП вийшла на одне з перших місць за частотою серед уражень нервової системи в дитячому віці в усіх країнах світу і є одним з інвалідизувальних захворювань дитячого віку. Останніми роками як один із засобів реабілітаційної терапії у відновлювальний процес упроваджують метод іпотерапії. Порівняно з традиційними засобами реабілітації, іпотерапія має значні додаткові переваги. Як і лікувальна фізична культура, вона заснована на використанні біологічної функції живого організму – функції руху, що має для людини не тільки біологічне, а й соціальне значення. Тоді, коли заняття іпотерапією проводять на базі кінноспортивного комплексу, особи з обмеженими можливостями потрапляють у світ спорту з усім комплексом його гуманістичних цінностей.

Метою дослідження є проаналізувати особливості застосування іпотерапії у складі комплексної реабілітації дітей із церебральним паралічем.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення літературних джерел.

Результати дослідження. Іпотерапія допомагає використовувати два таких види впливу: біомеханічний і психосоціальний. Рухи м'язів спини коня надають масажувальний і м'який розігрівальний вплив на м'язи ніг вершника і органи малого таза, що підсилюють кровообіг у кінцівках. Заняття з іпотерапії надзвичайно насичені сенсорної інформацією. Під час верхової їзди, особливо без сідла, рухоме тіло коня формує нові тактильні і м'язово-суглобові відчуття. Застосування спеціального кінського спорядження та додаткового обладнання істотно розширює можливості корекційних заходів. Перевага іпотерапії полягає в можливості багаторазового повторення близько 100 різних коливань, водночас вдається уникнути монотонності. Однією з перших навичок дитини є пошук рівноваги для вміння володіти своїм тілом, що є важливим для дітей із ДЦП. Жоден

із спортивних приладів не має можливості викликати в дитини таку сильну і різноспрямовану мотивацію, яка супроводжує заняття іпотерапією. Важливе значення має комплексний вплив іпотерапії, тобто одночасна реабілітаційна дія на фізичний і психічний стан здоров'я пацієнтів. Іпотерапія містить сенсорну інтеграцію, тобто одночасний стимулювальний вплив на різні органи чуття: зір, слух, нюх, дотик. На заняттях хворі на ДЦП вчаться розслаблятися – це сприяє зменшенню тону м'язів. Передусім, помітне поліпшення постави, контроль голови над тулубом, більш правильне положення спини при ходьбі, розширюються можливості в розведенні і відведенні ніг в боки, що сприяє поліпшенню ходи дитини.

Методики іпотерапії можна поділити на дві групи. Перша група – це авторські методики, друга – традиційні методики фізичної терапії, які адаптовані для використання разом з іпотерапією. Okремо необхідно згадати методика, яку запропонували Marian W. Jaroszewski і Польське іпотерапевтичне товариство. Ця методика охоплює пасивну їзду верхи без виконання будь-яких вправ. Такий стан допомагає максимально ефективно погасити тонічні рефлекси і закласти правильний динамічний руховий стереотип дитини.

Науковці пропонують іпотерапевтичне застосування методики Бобат. Нормалізація постави і рухових стереотипів на тлі пригнічених тонічних рефлексів і патологічного м'язового тону сприяє формуванню складних рухових реакцій. Використання коня містить додаткову фізіологічну дію: комплекс по-різному спрямованих коливань стимулює вестибулярний апарат, поліпшуючи поставу в положеннях сидячи і стоячи.

Теорію Кабат засновано на припущенні, що стимуляція специфічними рухами (позами) викликає відповідні цільові реакції. Рухи тіла дитини терапевт здійснює примусово. Коливання спини коня стимулюють діагональні рухи плечового пояса на таз, а також скручування хребта, що допомагає більш ефективно використовувати методика. Водночас необхідно пам'ятати, що при сильній спастиці примусові рухи утруднені і можуть завдати шкоди.

У більшості зарубіжних методик іпотерапії (Дж. Бінкел, Х. Хенн, Д. Вебб, 1999; І. Штраус, 2000; Дж. Спінк, 2001; Ф. Джосвік, М. Китредж і ін., 2002) знайшли застосування ідеї К. і Б. Бобат, Р. Бранкоу, В. Войта.

Висновок. За результатами аналізу наукової і медичної літератури було визначено, що унікальність іпотерапії як засобу фізичної реабілітації полягає в комплексному впливі. Для хворої дитини дуже важливою є імі-

тація рухів людини, яка іде нормальним кроком. Під час іпотерапії задіяно м'язи, які тривалий час були бездіяльні. Під час реабілітації відбувається послідовне перенесення придбаних фізичних, комунікативних та інших навичок із ситуацій верхової їзди в повсякденне життя.

Список використаних джерел

1. Бадалян Л. О. Детские церебральные параличи / Л. О. Бадалян, Л. Т. Журба, О. В. Тимошина. – Киев : Здоровье, 1998. – 327 с.
2. Вознюк С. І. Роль і місце верхової їзди в лікуванні ДЦП / С. І. Вознюк, О. Л. Колісниченко // Людина, спорт і здоров'я : матеріали II Всеукр. з'їзду фахівців зі спортивної медицини та лікувальної фізкультури. – Київ, 2008. – С. 93–94.
3. Whalen C. N. Therapeutic effects of horse-back riding therapy on gross motor function in children with cerebral palsy: a systematic review / C. N. Whalen, J. Case-Smith // *Phys Occup Ther Pediatr.* – 2012. – Vol. 32(3). – P. 229–42.
4. Zadnikar M. Effects of hippotherapy and therapeutic horseback riding on postural control or balance in children with cerebral palsy: a meta-analysis / Zadnikar M, Kastrin A. // *Dev Med Child Neurol.* – 2011. – Vol. 53. – P. 684–691.